

# פרפראות פאר

## נעץ חרב בבית המדרש נתבאר בסיום הש"ס של רב כהנא עמוד ב

### עמוד א' מפתח נושאים פרשת שמות תש"פ

ביאור מוהר"ר חיים ויטאל זצוק"ל כי אין  
איש לכן בן נח שהרג נהרג

#### עמוד ח

ויטמנהו בחול בדבר של חולין

ביאור בקושית המהרש"א בזכות מה ישבו בני  
בניו של יתרו בלשכת הגזית

#### עמוד ט

ביאור המהרש"א מדוע לא יבער הסנה באיזה  
זכות ינצלו ישראל

#### עמוד י

הבא נא ידך בחיקך לומר לו כי גם יראתו  
שבחיקו לא תצילנו

איך משה אומר אראה העודם חיים והכתוב  
צווח צעקתם שמעתי

ביאור צחות תבונה לא ניתן בנו ואיך נלבין  
חטאינו

#### עמוד י"א

למידים מיתרו כי הנפטר מן החי יאמר לו לך  
לשלום

ותקח צפורה צר מכוון למילה בסלע משתוקא  
בתרין

בגלל והצל לא הצלת לא תראה בסר צילם  
מעליהם

#### עמוד י"ב

בשלשת הרוכבים על החמור שמעל הטבע  
מצינו דברים שמחוץ לטבע

#### עמוד ב

נעץ חרב בבית המדרש נתבאר בסיום הש"ס  
של רב כהנא

#### עמוד ג

כד יתבין ישראל וכו' דמשכחין דמשתכחין  
וכו' ועסקין בחדוותא דילי

ואלה שמות מוסיף על ענין ראשון שהוסיפו  
להיקרא באלה השמות

#### עמוד ד

בדרוש לחתנים חלושי הראות מבאר הכלי  
יקר למה בית לוי ובת לוי

הדרך לחיפוש אחר השידוך

#### עמוד ה

וילך איש רמז ליש מי שהוא הולך אצל זיווגו

ותתצב אחותו מרחוק שנהיה סכלים מלהבין  
דרכי הגאולה, ר"ן ומהרש"א

#### עמוד ו

את היד הגדולה זו היד הגדולה של בתיה בת  
פרעה

ביאור בדרך צחות היד ה' תקצר כנגד היד  
הגדולה אשר עשה ה'

התורה אמרה ותקרא שמו משה ואיך אמרו  
משה מן התורה מנין

#### עמוד ז

עוי"ל משה מן התורה מנין שיש לקבל תורה  
ממשה

**כתב רש"י** (תהלים פרק מה פסוק ד) **חגור חרבך על ירך** להלחם מלחמתה של תורה והוא הודך והוא הדרך,

**כתב רש"י** (שבת דף סג עמוד א) **בדברי תורה כתיב**, הוי זהיר לחזר על משנתך שתהא מזומנת לך בשעת הדין, להביא ראיה, כחרב על ירך גבור לנצח במלחמה, והוא הודך והדרך.

**יש לבאר**, למה היה לו לרב כהנא לומר שידע שהפירוש **חרבך הם דברי תורה**, ולא ידע שיש פירוש פשוט למילה חרב, ואין המקרא יוצא מדי פשוטו, בשעה שסיים את כל הש"ס בגיל 18,

**אלא משום**, שבא לומר, הידעתם כיצד סיימתי את הש"ס בגיל 18, וצ"ל שכשרב כהנא אומר **גמירנא ליה לכוליה הש"ס**, הוא גם ידע את הש"ס, זאת ע"י שפירש את מעשה חזקיה **שנעץ חרב** בבית המדרש, היתה כוונתו לומר חגור חרבך וכפירוש רש"י בפסוק ובגמרא, שיש ללמוד ולחזור,

**וזה הפירוש, הודך**, זה יופיה של תורה, **כדכתיב** (משלי פרק ה' יח) יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורך, אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירוך בכל עת באהבתה תשגה תמיד",

**כתב רש"י** (משלי פרק ה' י"ח) "יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורך", היא התורה שלמדת מנעורך, **תשגה תמיד** - ראיתי בדברי ר' משה הדרשן **תשגה** תעסוק תמיד והוא לשון ערבי,

**לפי זה מבואר**, כשנעץ חזקיה חרב בבית המדרש, אין כוונתו לדקירת חרב כפשוטו, אלא כוונתו ללמדם הכתוב **חגור חרבך**, שהם דברי תורה, והם **יופיך**, והם **הדרך**, מלשון **הדרן עלך**.

**ובכך נתבאר** בשעה שסיים רב כהנא את הש"ס, מה הכונה **נעץ חרב בבית המדרש**,

הזירו לעסוק בתורה בצוותא ולא לבד נלמד מהפסוק חרב אל הבדים

**איתא בגמרא** (ברכות סג תענית ז' מכות י) **כתיב** (ירמיה נ' ל"ו) "**חרב** אל הבדים ונאלו" **חרב** על שונאיהם של תלמידי חכמים שיושבים בד בבד ועוסקים בתורה.

## נעץ חרב בבית המדרש נתבאר בסיום הש"ס של רב כהנא

**איתא בגמרא** (סנהדרין דף צד עמוד ב) **כתיב** (ישעיהו י' כז) "והיה ביום ההוא יסור סבלו מעל שכמך ועלו מעל צוארך וחבל על מפני שמך", אמר רבי יצחק נפחא, חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

**מה עשה?** נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: **כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו**,

**וקשה להבין**, לימוד התורה הגדול ביותר מימות עולם היה באיום החרב, ושלמה המלך צווח (משלי פרק יב פסוק יח), "יש בוטה כמדקרות חרב ולשון חכמים מרפא"

**וגם אמרו**, (סנהדרין כ' ע"א) שקר החן והבל היופי, שקר החן - זה דורו של משה, והבל היפי - זה דורו של יהושע, **יראת ה' היא תתהלל - זה דורו של חזקיה**.

**כתב רש"י**, דורו של משה ויהושע - עסקו בתורה הרבה, **ודורו של חזקיהו יותר מהם**, כדכתיב (ישעיה י') וחובל עול מפני שמך, ואמרינן בחלק (סנהדרין צד, ב): חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיה, שהיה דולק בבתי מדרשות, עד שבדקו מדן ועד באר שבע ולא מצאו עם הארץ. עכ"ל רש"י,

**מבואר א"כ** שלימוד התורה שבימי חזקיה מובא בפסוק "**יראת ה' היא תתהלל**" וכי אפשר לומר כפשוטו שזו התורה שנלמדה ע"י איום החרב, ועליה נאמר היא תתהלל,

## הדבר התבאר בסיום הש"ס של רב כהנא

**ויש לבאר**, ע"ד הא **דאיתא בגמרא** (שבת דף סג עמוד א) לא יצא האיש בשבת לא בסייף ולא בקשת, רבי אליעזר אומר: **תכשיטין הן לו**, מאי טעמא דרבי אליעזר דאמר תכשיטין הן לו? דכתיב **חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך**. אמר ליה רב כהנא למר בריה דרב הונא: **האי בדברי תורה כתיב**,

**אמר ליה**: אין מקרא יוצא מידי פשוטו. **אמר רב כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס**, ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא,

אך שתי גירסאות מצינו במילות השיר, **דמשכחין בצערא דילהון** ועסקין בחדוותא דילי, כלומר ששוכחים מכל עניניהם ורק עוסקים בתורה,

גירסא שניה, **דמשכחין בצערא דילהון** ועסקין בחדוותא דילי, כלומר, גם כשהן עוסקים בעניניהם הם מקדישים זמן לתורה,

**איתא בגמרא** (ברכות דף לה עמוד ב), תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל;

כתב רש"י, **דברים ככתבן** - שלא יעסוק בדרך ארץ. **הנהג בהם** - עם דברי תורה. **מנהג דרך ארץ** - שאם תבא לידי צורך הבריות סופך ליבטל מדברי תורה.

**רבי שמעון בן יוחי אומר**: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנך;

**מבואר בדעתם**, דלרבי ישמעאל יש לעסוק גם בדרך ארץ, ולרשב"י יש לעסוק רק בתורה, ובכך יש לומר, דשתי הגירסאות הנ"ל, האחד לדברי רבי ישמעאל, דמשכחין בצערא דילהון, כלומר שנמצאים בעיסוקם בדרך ארץ, ועסקין בחדוותא דילי, והגירסא דמשכחין בצערא דילהון, כלומר שאינם זוכרים כלל לעסוק בדרך ארץ, רק בתורה. וזה לדעת רשב"י.

\* \* \* \* \*

### ואלה שמות מוסיף על ענין ראשון שהוסיפו להיקרא באלה השמות

**כתיב** (שמות א' א') **"ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה"**, **כבר נתנו דעתם ראשונים ואחרונים**, מה מוסיף על ענין ראשון יש, במה שכתב ואלה בתוספת וי"ו,

**ואין לומר**, כי הזירו לעסוק בתורה הוא באיום חרב, וכך מבאר האור החיים הק' שמות פרק יט פסוק ב) לא שילמדו בד בבד שעליהם אמר הכתוב "חרב אל הבדים" (ברכות ס"ג א), אלא יתועדו יחד ויחדדו זה לזה **ויסבירו פנים זה לזה**, ע"כ, וזה ודאי אינו מפחד החרב,

**מבואר**, כי הזירו לעסוק התורה, הוא ע"י ראיית ההוד וההדר שבעסק התורה כמבואר בכתוב חגור חרבך על ירך והוא הודך הדרך,

### סמך לביאור הנ"ל באומרים ז"ל כי השוה החרב בשעה שאינו צריך לנר בצהריים

**איתא בגמרא** (שבת דף סג עמוד א) וכי מאחר דתכשיטין הן לו, מפני מה הן בטלין לימות המשיח? אמר להן: לפי שאינן צריכין, שנאמר לא ישא גוי אל גוי חרב - ותהוי לנו בעלמא! - אמר אביי: מידי דהוה **אשרגא בטיהרא**, ע"כ,

**מבואר** שחזקיה שנעץ חרב היה כדי להדליק **השמן בשעת החושך**, כי בשעת האור אינו צריך לו משום ששרגא בטיהרה מאי אהני,

**כדאיתא**, חובל עול של סנחריב מפני שמנו של חזקיהו שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות. **מה עשה?** נעץ חרב על פתח בית המדרש ואמר: **כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו, מבואר**, שהחרב שנעץ היה להרבות תורה בלילות, והשווה החרב לנר.

\* \* \* \* \*

### כד יתבין ישראל וכו' דמשכחין דמשכחין וכו' ועסקין בחדוותא דילי

**כד יתבין ישראל** ועסקין בשמחת התורה קב"ה אומר לפמליא דיליה חזו בני חביבי

**דמשכחין דמשכחין** בצערא דילהון ועסקין בחדוותא דילי,

**מאמרים פורסמו** מעיינות נסתמו בלחקור אחר מקור למילות השיר הנ"ל, הזמן נגזל והדיו אזל, ותשובה אין, כמו כן אין ידיעה ברורה מי הוא שהלחין את המנגינה המפורסמת זאת המושרת מעל כל במה ובכל חממה, (בחיפוש באוצר החכמה מצאתי מוזכר השיר ב-134 ספרים, חלקם מאמרי מחקר)

מבאר את הכתוב, איש מבית לוי ויקח את בת לוי, ולא אמר וילך עמרם ויקח את יוכבד,

וכפטיש יפוצץ סלע המתחלק לכמה ניצוצות, האירו בניצוצי אור לבאר את הדבר הקשה,

### ביאור בדרשות לחתנים חלושי ראות השכלי

### ראיתי לבאר על דרך המדרש

**כתב** (הכלי יקר) בספרו עוללות אפרים, בפתיחה למאמר שפ"ב, **אמר המחבר**, יען וביען כי ראה ראיתי עני עמי הם, **חלושי ראות השכלי אשר קרוב ליום חתונתם ימששו יגששו כעורים באפילה**, לדרוש ברבים על השלחן כמנהג ארצות אלו, ויחפשו באמתחות דברי חכמים כדרבונות, ולא ימצאו איזו דרוש מכוון לאותה פרשה אשר הוא עומד בה,

**איתא במדרש** (רבה שיר השירים פרשה ד' פסקה כ"ה) בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים, שלא שינו את שמם, ולא היו קורין **לראובן רופוס, ולשמעון לא היו קורין לוליני, וליוסף לסטים, ולבנימן אלכסנדרא**, ע"כ,

**בכך יש לבאר**, כי מה שכתב **ואלה שמות בתוספת וי"ו**, מלמד שמוסיף על ענין ראשון, **לומר לך, שהוסיפו לקרא להם באלה השמות** שהיו נקראים בראשונה,

**ולא שינו את שמם רופוס לוליני לסטים ואלכסנדרא**, ובכך **הוסיפו על הענין הראשון** כלומר **בשמם הראשון ולא שינו דבר**,

וזהו **ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה**, פירוש, שגם כאשר באו למצרים היו **אלה שמות בני"י**, ולא שינו את שמם,

**בכך ראיתי לסקל מסילה זו**, ולהיות להם לעינים לפתוח פתח **לבחורי חמד ולמצוא רמז נכון מכל פרשה שבתורה על מהות הזיווג ועל המעלות הנתלים בזיווג זה כשהוא כהוגן על פי התורה**, למען אשר יהיה חיבורי זה מספיק לכל דורש ומבקש את ה', וזה החלי בשם ה', **ע"כ לשון בעל כלי יקר בספר עוללות אפרים** בהקדמתו למאמר שפ"ב, (ראוי לציין כי גם שקראם חלושי ראות השכלי, קראם בחורי חמד)

### ביאור הן גאלתי אתכם אחרית כראשית

### זה הרמז שכתב לפרשת שמות

**לפיכך אמרה תורה**, וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי, ולא אמרה תורה, **וילך עמרם ויקח את יוכבד**,

**גם יש לפרש**, הן **גאלתי אתכם**, אחרית **כראשית**, פירוש, שהגאולה היתה משום ששמכם **באחרית** היה כשמכם **בראשית** ללא שינוי, וזהו הן **גאלתי אתכם אחרית כראשית**,

### ביאור אשר לא ידע את יוסף

**להורות בא**, שעיקר הזיווג הוא כאשר יקח **הדומה את הדומה**, כהא דאיתא (פסחים מ"ט ע"א), תנו רבנן לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם וישיא בתו לתלמיד חכם, משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל. ולכן אמר שאיש **מבית לוי לקח את בת לוי, שהוא הדומה בדומה**, ולא הוזכרו שמותיהם, עכ"ל. ובדרך הלצה י"ל, בת **פלוגי לפלוגי** שהם דומה בדומה

**גם יש לפרש, כתיב** (שמות א' ח') **"ויקם מלך חדש על מצרים אשר לא ידע את יוסף"**, אפשר **לומר**, עפ"י הא דאיתא במדרש כי במצרים היו קורין **ליוסף לסטים**, לפיכך הוא לא ידע את יוסף, **הוא לא הכיר את השם יוסף**.

\* \* \* \* \*

### בדרוש לחתנים חלושי הראות מבאר הכלי יקר למה בית לוי ובת לוי

\* \* \* \* \*

### הדרך לחיפוש אחר השידוך

**איתא בגמרא** (תענית כ"ו ע"ב) תן עיניך במשפחה, היינו, מי הם השורשים של השידוך המוצע,

**כתיב** (שמות ב' א') **"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי"**,

**בספר עוללות אפרים**, מבעל הכלי יקר, (חלק ג' עמוד י"א מאמר שפ"ב, בביאור לפרשת שמות)

**"לדעת"** דכתיב (שמואל א' ב' ג') "כי אל דעות ה",

**"מה"** דכתיב (דברים י" י"ב) **"מה"** ה' אלקיך שואל מעמך",

**"יעשה"** דכתיב (עמוס ג' ז') "כי לא יעשה ה' אלקים דבר",

**"לו"** דכתיב (שופטים ו' כ"ד) **"ויקרא לו ה'** שלום", ע"כ

#### מרחוק לדעה היינו בדעות רחוקות מדעת האנושי

**כתב המהרש"א** (סוטה י"א ע"א ד"ה, ותתצב אחותו), אמר ר' יצחק, פסוק זה כולו ע"ש שכינה כו'. דלפי פשוטו, מה לו להזכיר כל זה **"ותתצב אחותו מרחק לדעה מה יעשה לו"**, דלא הו"ל להזכיר רק הסבה הנפלאה שמצאתו בת פרעה ביאור, ואחותו באה ואמרה האלך וקראתי גו', ולשם מה סיפרה התורה שנתצבה מרחוק לדעה וגו', א"כ הפסוק (מיותר),

**וע"כ דרשו מיניה**, להשמיענו, **כי מעשה ה' במועצות ודעות רחוקות משכל האנושי**, כמו שהיה בענין זה, שבהשלכתו ליאור, חשבו שנתבטלה נבואת מרים, כדלקמן (סוטה י"ג ע"א), כיון שהטילוהו ליאור, עמד אביה וטפחה על ראשה, אמר לה, בתי, היכן נבואתיך,

**אבל היתה סבה עצמית** שתמצא אותו בת פרעה, ושעל ידי זה נתגדל בעיני כל, וע"ש שהשכינה כביכול היא בגלות עם ישראל, שע"כ קראה אחותו שהיא בגלות עמהן,

**ובתחלת גאולתו, היתה השכינה נצבת שם**, דהיינו ותתצב אחותו וגו'

וקאמר, **מרחוק לדעה**, דהיינו בדעות רחוקות מדעת האנושי, ע"כ דברי המהרש"א,

#### להיות סכלים ביותר בגאולה העתידה

**בספר דרשות הר"ן**, סוף הדרוש האחד עשר, כתב הר"ן, **והנה אנו רואים בגאולה זו של מצרים שבאותה עת בעצמו שהיתה הגאולה ממשמשת ובאה**, היו רואים עצמם נגאלים, ועם כל זה היו רואים פעלים ומעשים שהם

**ובזה שאמרה תורה, מבית לוי ובת לוי ולא קראה התורה בשמם**, לימדה תורה הדרך אשר ילכו בה בחיפוש אחר השידוך, שהוא תן עיניך במשפחה, כי הוא יסוד גדול בבניין הבית, להיסמך על שורשי האילן שממנו יצאו, ולהמשיך הלאה את קיום הדורות בדרך התורה והמצוה.

\* \* \* \* \*

### וילך איש רמז ליש מי שהוא הולך אצל זיווגו

**כתיב** (שמות ב' א') **"וילך איש מבית לוי ויקח את בת לוי"**,

**יש לעיין במה שאמרה תורה וילך איש**, ולא נאמר מהיכן הלך, ולהיכן הלך, ורבו המפרשים הדנים בעניין זה, עיין אבן עזרא, רמב"ן, ועוד ראשונים,

#### רמז יש בדבר זה

**איתא במדרש** (רבה בראשית פרשה ס"ח פסקה ג') יש שהוא הולך אצל זיווגו ויש שזיווגו בא אצלו,

**לפי"ז אפשר לומר**, כי כאן רמזה תורה, באמרה **"וילך איש"**, כי יש מי שהולך אצל זיווגו,

\* \* \* \* \*

### ותתצב אחותו מרחוק שנהיה סכלים מלהבין דרכי הגאולה, ר"ן ומהרש"א

**איתא בגמרא** (סוטה י"א ע"א), **כתיב** (שמות ב' ד'), **"ותתצב אחותו מרחק לדעה מה יעשה לו"**, א"ר יצחק, פסוק זה כולו על שם שכינה נאמר,

**"ותתצב"** דכתיב (שמואל א' ג' י') **"ויבא ה' ויתיצב" וגו'**,

**"אחותו"** דכתיב (משלי ז' ד') **"אמור לחכמה אחותי את"**,

**מרחוק"** דכתיב (ירמיה ל"א ב') **"מרחוק ה' נראה לי"**,

וכך כתב, (פרשת בשלח) וזה שאמר הכתוב "וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים" ר"ל שראו ישראל שיד בתיה גדלה עד מאוד אישתרבו אישתרבו כדי להציל את מרע"ה מן המים, אם כן כשראו הנס הגדול הזה,

לפיכך האמינו בה' ובמשה עבדו, שהאמינו שה' הוא אלקים, ומשה הוא עבדו נאמן ביתו הוא, והאריך שם בביאור הענין, (מובא גם בספר ילקוט האורים פרשת בשלח עמוד מ"ט, אוצר החכמה).

\* \* \* \* \*

### ביאור בדרך צחות היד ה' תקצר כנגד היד הגדולה אשר עשה ה'

עפ"י מה שביארנו, (שמות י"ד ל"א), וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה', ופירשנו היד הגדולה היא ידה של בתיה,

אפשר לומר בדרך צחות, שכאשר אמר הקב"ה למשה, היד ה' תקצר (במדבר י"א כ"ג), רמז לו, כאשר באתי להצילך מיד מצרים, עשיתי את ידה של בת פרעה ליד הגדולה, ועתה נתקצרה ידי ח"ו.

\* \* \* \* \*

### התורה אמרה ותקרא שמו משה ואיך אמרו משה מן התורה מנין

כתיב (שמות ב' י'), "ותקרא שמו משה ותאמר כי מן המים משיתהו",

איתא בגמרא (חולין קל"ט ע"ב), משה מן התורה מנין, בשגם הוא בשר, ברש"י בשגם, בגימטריא כמו משה, ע"כ,

#### ביאור המהרש"א

כתב המהרש"א, (חולין קל"ט ע"ב ד"ה משה מן התורה מנין), דלפי הנראה היה לבעל דין לחלוק ולומר ששם זה אינו עיקר מן התורה, כי שם משה, בת פרעה נתנה לו, והוא לשון מצרי כדעת המפרשים,

וע"כ אמר במשה, מנין שהוא שם המיוחד לו לעיקר מן התורה, שנאמר (בראשית ו' ג')

סבת גאולתם, ואעפ"כ היו נלאים לעמוד על סבתם עד שגלה ה' ית' ענינם.

כל שכן אנחנו שראוי שנהיה סכלים יותר בגאולה עתידה. מפני זה כתב הרמב"ם ז"ל.

שלא יוודעו הדברים ההם איך יהיו עד שיהיו, עכ"ל הר"ן.

\* \* \* \* \*

### את היד הגדולה זו היד הגדולה של בתיה בת פרעה

כתיב, (שמות ב' ו') ותרא את התבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה, כתב רש"י, (מסוטה י"ב ע"ב), והם דרשו, את אמתה, את ידה, שנשתרבה אמתה אמות הרבה, ע"כ,

כתיב (שמות י"ד ל"א), וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ה' ויאמינו בה' ובמשה עבדו,

אם ראו את אשר עשה ה' למה האמינו במשה עבדו

לכאורה קשה, כאשר ראו בניי את היד הגדולה אשר עשה ה', היה צריך לומר ויאמינו בה', ולמה הוסיפו להאמין גם במשה עבדו.

ואפשר לומר, שכאשר נולד משה רבינו והושלך ליאור באה בתיה בת פרעה ועשה לה הקב"ה יד גדולה, שנשתרבה אמתה, שע"כ יינצל מושיען של ישראל. ובעת קריעת ים סוף, אח"כ כשראו בניי, כי משה רבינו היה שליחו של הקב"ה להושיען, אז הבינו על מה ולמה עשה ה' לבת פרעה את היד הגדולה, כדי שתוכל להציל את מי שעתיד להיות מושיען של ישראל, ודבר זה הביאם להאמין גם בה' וגם במשה עבדו, ע"כ ביארתי ואח"כ מצאתי ביאור זה,

#### שוב מצאתי ביאור זה בספר קדמון,

שוב מצאתי ביאור זה בספר קדמון הנקרא "לב אריה" מאת מוהר"ר יהודה אריה לייב האשקי זצוק"ל, שנכתב בשנת ה' תל"א, והסכמת גדולי עולם מקדמים פניו בברכה,

## ביאור מוהר"ר חיים ויטאל זצוק"ל כי אין איש לכן בן נח שהרג נהרג

**כתיב** (שמות ב' י"ב) "ויפן כה וכה וירא כי אין איש וידך את המצרי ויטמנהו בחול", כתב רש"י **וירא כי אין איש**, עתיד לצאת ממנו שיתגייר,

**איתא במשנה** (מסכת אבות פרק ג משנה יד), חביב אדם שנברא בצלם, שנאמר (בראשית ט) "שפך דם האדם באדם דמו ישפך כי בצלם אלקים עשה את האדם",

**כתב מדרש שמואל** על פרקי אבות שחברו אחד מגדולי הקדמונים כמוהר"ר **שמואל די אחידא זצ"ל מגורי האר"י**, (אבות פרק ג משנה יד)

**שאלתי את החכם המפואר האלהי הרב רבי חיים ויטאל יצ"ו** לבאר לי את דעתו בזה אם בכלל חביב אדם שנברא בצלם נכנסים בני נח אם לאו,

**והשיב לי** כי בוודאי שאין הרשעים בכלל, ומאי דנקט **אדם** הוא לפי שהוא שם חשוב משם ישראל,

**ומה שמביא ראיה** מפסוק כי בצלם ה' עשה את האדם **שנראה שמדבר בשבע מצות ב"נ**,

**השיב לזה** כי היה די שיאמר הכתוב שופך דם האדם דמו ישפך, מאי מלת **באדם** דקאמר, ואף אם המתרגם תירץ זה וגם מפרשים אחרים עם כל זה אמר, כי כוונת הכתוב להודיענו סיבה **למה גזר השי"ת על ב"נ שהשופך דמם דמו ישפך**, ומאי איכפת ליה אם יהרג בן נח והיה די בתשלומין,

**אלא לפי שאולי עתיד לצאת ממנו שום אדם צדיק** וכמו שאז"ל בפסוק, "ויפן כה וכה וירא **כי אין איש**" כלומר, אין שום צדיק עתיד לצאת ממנו, ולזה וידך את המצרי,

**ולכן הקפיד הקב"ה** על שפיכת דם בן נח זה, לפי שבשפיכת דם ב"נ זה נשפך דם אותו הצדיק אשר הוא מעותד לצאת מאונו כי הוא בכח בתוכו,

**וזה הוא שאמר הכתוב**, שופך דם האדם **באדם** כלומר שופך דם אותו האדם הצדיק אשר

"בשגם הוא בשר", שקודם שנקרא כך ע"י בת פרעה קראה התורה אותו בשם זה, על שם שהוא הוציא **ומשה** (משך) את ישראל מן הים, עד"ה (תהלים י"ח י"ז) **ימשני** ממים רבים, וע"כ נקרא **משה** ולא **נמשה** או **משוי** והוא מבואר, **עכ"ל המהרש"א**,

### ביאור בן יהוידע

**בספר בן יהוידע** (חולין קל"ט ע"ב) כתב וז"ל, **משה מן התורה מנין**. נ"ל בס"ד הכונה, בתורה כתוב שבשם זה קראתו בתיה אחר שגמלתו אמו והביאתו אצלה, וקראתו משה על שם המקרה שקרה לו, **ומנין לנו ראיה מן התורה שזה השם גזור לו מן השמים**, דלכן נעשה שם זה עיקר יותר משאר שמות שיש לו, והשיב, רמוז מקדם קדמתה, בכתוב **בשגם**, זה **משה**.

### ביאור נוסף מבן יהוידע

**ועוד כתב**, אי נמי נ"ל בס"ד, דהכי קאמר משה, מן ה'תורה, ר"ל מן **חמשה חומשי**

**תורה** מנין, כי שמו הטוב אינו כתוב אלא בארבעה ספרים ואינו נזכר בספר בראשית, והשיב **בשגם** זה משה והוא פסוק בספר בראשית, **עכ"ל בן יהוידע**,

\* \* \* \* \*

## עוי"ל משה מן התורה מנין שיש לקבל תורה ממשה

**יש לפרש, כי השאלה משה מן התורה מנין, הכונה**, מכיוון ומשה עלה למרום, ושם, ארבעים יום לחם לא אכל ומים לא שתה, **והיה כאחד המלאכים**, ואח"כ הביא תורה לבנ"י, **ואם יאמר האומר**, כי ממלאך לא ניתן לקבל תורה, כי לא בשמים היא,

**אפשר לומר** כי זו היא שאלת הגמרא, משה מן התורה מנין, האם ניתן לקבל תורה ממשה, שמא הוא **מלאך**,

**ע"ז אומרת הגמרא, בשגם זה משה, והוא בשר**, כלומר הוא בגדר **בשר ודם**, ואינו בגדר **מלאך**, ולכן אפשר וצריך לקבל התורה ממשה רבינו.

\* \* \* \* \*

## ביאור בקושית המהרש"א בזכות מה יושבו בני בניו של יתרו בלשכת הגזית

**כתיב** (שמות ב' כ') "ויאמר אל בנתיו ואיו למה זה עזבתן את האיש קראן לו ויאכל לחם".

**איתא בגמרא** (סנהדרין ק"ד ע"א) **בשכר, "קראן לו ויאכל לחם", זכו בני בניו וישבו בלשכת הגזית**, שנאמר ומשפחות סופרים ישיבי יעבץ תרעתיים שמעתיים שוכתיים המה הקינים הבאים מחמת אבי בית רכב, וכתיב התם ובני קיני חתן משה עלו מעיר התמרים, וכו'.

**איתא בגמרא** (סנהדרין ק"ו ע"א, סוטה י"א ע"א) **כתיב** (במדבר כ"ד כ"א) וירא את הקיני וישא משלו, אמר לו בלעם ליתרו, קיני, לא היית עמנו באותה עצה, של כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו, ומי הושיבך אצל איתני עולם, והיינו דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי סימאי, **שלשה היו באותה עצה**, אלו הן, בלעם איוב ויתרו. בלעם שיעץ - נהרג, איוב ששתק - נידון ביסורין, **ויתרו שברח - זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית**, ע"כ,

**כתב המהרש"א** (סנהדרין ק"ד ע"א ד"ה בשכר קראן לו כו'), **תימה**, דהכא קאמר **דבשכר קראן לו וגו'** זכה יתרו שבני בניו ישבו בלשכת הגזית ולקמן בפרקין ובפ"ק דסוטה אמרינן ג' היו באותה עצה כו' **יתרו שברח זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית כו'**

**ואינו נראה דפליגי**, דאם כן ה"ל לתלמודא לאתויי הני תרי מימרות כחדא ולמימר בהו דפליגי,

**וי"ל, דבשכר קראן לו וגו'**, לא זכה אלא שיהיו בניו ראויין לבא בקהל דומיא דמואב שבעונש זה נתרחקו מלבא בקהל,

**והתם קאמר, דבשכר שברח ולא הסכים בעצה הרעה זכו בני בניו לישב בעצת סנהדרין**,

**וה"ק הכא דבשכר קראן לו וגו' זכה לבא בקהל**, ועל ידי זה **בזכות אחר** דהיינו שלא הסכים לעצת פרעה **זכה לישב בלשכת הגזית**, ולולי זכות דהכא שהותר לבא בקהל לא היה אפשר לו לזכות לישב בלשכת הגזית, עכ"ד המהרש"א, **מבואר**, דשתי מימרות אלו חדא הם ולא פליגי, דבשכר קראן לו ויאכל לחם, זכה לבוא בקהל, ואחר שזכה לבוא בקהל, נוסף לו זכות

עתיד לצאת בתוך האדם זה הנהרג וזהו מלת באדם דקאמר קרא באדם הנהרג,

**אע"פ שהוא בן נח גמור**, אלא לפי שיש בשרשו ועיקרו צד של קדושה העתידה לצאת ממנו ומסיבת צד קדושה זו שבתוכו קראו **אדם** דאל"כ הרי נאמר אתם קרויים אדם וכו' ולכן דמו ישפך כי בצלם אלקים עשה את האדם והו"ל כהרג האדם הצדיק העתיד לצאת ממנו,

### אם אין עתיד ליצא צדיק אז אין שם עדים

**ושאלתי ממנו** וכי כל בני נח עתידים לצאת מהם צדיקים, והלואי ימצא בבני נח אחד מעיר ושנים ממשפחה ואין דבר זה ידוע רק לאל דעות, וא"כ למה הורגים אותו כיון שאין דבר טוב עתיד לצאת ממנו, כי דמו ישפך היא גזירה כוללת לכל,

**והשיב** כי כיון שגם בן נח ההורג אינו נהרג **אלא בעדים** וכמו שתרגם המתרגם בסהדיא ואם לאו פטור, א"כ השי"ת שהוא יודע

העתידות כשאין עתיד שום צדיק לתת ממנו השי"ת עושה באופן שלא ימצאו שם עדים וכל דבריו נכוחים למבין ואין בהם נפתל ועקש, עכ"ד מדרש שמואל,

\* \* \* \* \*

### ויטמנהו בחול בדבר של חולין

**כתיב** (שמות ב' י"ב), ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי, ויטמנהו בחול, **כתב רש"י** (שמות ב' י"ד), הלהרגני אתה אומר, מכאן אנו למדים שהרגו בשם המפורש,

**וקשה כיון שהרגו בשם המפורש**, למה היה מכהו, כדכתיב ויך את המצרי, ולא כתיב ויהרוג את המצרי,

**יש לומר**, מכיוון ולא רצה שידעו מצרים שהרגו בשם הקודש, לכן הסתיר, והטמין, את ההריגה בדבר חולין, שהיה מכהו, וזהו ויטמנהו בחול, פירוש בדבר של חולין, ע"י כך שהכהו.

\* \* \* \* \*

אחר, שלא הסכים לעצת בלעם וזכה לישוב בלשכת הגזית,

### בכך יש לתרץ קושיית המהרש"א שדחק עצמו לתירוץ אחר

**כתב המהרש"א** (סוטה י"א ע"א ד"ה ג' היו באותה עצה) **לכאורה אין למאמר זה מקום כאן** דהכא מפרש קראי דפרשת שמות,

**ונראה** דנסמך לכאן, שזכר בעצת נתחכמה לו שהיו בעצה זו אלו שלשה, ולכך אמר באותן ב' דברים **שזכרו באותה עצה** שהם האש והחרב, כדאיתא לעיל במה נדונם, נדונם באש, כתיב כי הנה ה' באש יבא, וכתיב כי באש ה' נשפט, בחרב, כתיב, ובחרבו את כל בשר, אלא בואו ונדונם במים, שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם, בו נדונו,

**דהיינו איוב ששתק**, נידון ביסורי אש כמ"ש אש אלהים נפלה גוי גם השחין מטבע אש הוא,

**ובלעם שיעץ להרע** נידון בחרב כדמייתי לעיל מקרא דבלעם וחרבו שלופה בידו כמ"ש לעיל,

**ויתרו שברח זכו בניו כו'**, ולפיכך נסמך לכאן, הגם שאינו מפרשת שמות, עכ"ל המהרש"א,

**יש לעיין בדברי המהרש"א**, דלמה היה צריך לדחוק דדרשה זו של שלשה היו באותה עצה הוא המשך הדרשה לפרשת שמות, מכיון והוזכר שם אש וחרב,

**הרי המהרש"א בעצמו כתב** בדברין שהבאנו לעיל, ששתי הדרשות, **קראן לו ויאכל לחם**, והדרש של **שלשה היו באותה עצה**, הם המשך אחד, ולא פליגי, א"כ הי"ל לומר שזהו המשך הדרשה של פרשת שמות, ובכך לבאר תמיהתו בסוטה י"א, שכתב, **לכאורה אין למאמר זה מקום כאן** דהכא מפרש קראי דפרשת שמות, וצ"ע.

\* \* \* \* \*

### ביאור המהרש"א מדוע לא יבער הסנה באיזה זכות ינצלו ישראל

**כתיב** (שמות ג' ג') **"ויאמר משה אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה**, וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלקים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר

הנני, ויאמר **אנכי אלקי אביך**, אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב",

**איתא בגמרא** (שבת ס"ז ע"א) אמר רבי יוחנן, לאשתא צמירתא וכו' (חולי שמחממת וקודחת את הגוף), **לימא**, "וירא מלאך ה' אליו" וכו', **ולימא**, "אסורה נא ואראה" וכו', **ולימא**, "וירא ה' כי סר לראות" וכו', ע"כ,

**ביאר מהרש"א**, (שבת ס"ז ע"א) באריכות, את ענין פסוקים אלו שיש לאומרם, **ובתוך דבריו כתב המהרש"א**,

**ע"פ הדברים האלה יתפרשו דברי המאמר, לפי שמראה זו שראה משה באש השכינה בסנה, היא רמז למכות מצרים** כמו שיורו ע"ז כמה כתובים,

**והיו אז גם ישראל חולי הנפש** שהיו שטופים בתועבות מצרים ולא היו ראויים להנצל מחולי הגופות שבאו על המצרים, כ"א למען שמו ובריתו עם האבות,

**וע"כ היה משה מתמה**, מדוע לא יבער הסנה, **דבאיזו זכות יצילם הקב"ה**, וירא ה' כי סר לראות בעין שכלו, **מאיזה זכות ינצלו מן חולי ומכות המצריים**, ויאמר, **"אנכי" "אלקי אביך"** דהיינו **בזכות האבות ובזכות התורה שיקבלו**, עכ"ל המהרש"א,

### ביאור המהרש"א להרבות בזכותם של ישראל

**יש לבאר**, כי בודאי כשפירש המהרש"א כי מש"ר היה מתמה, מדוע לא יבער הסנה, **דבאיזו זכות יצילם הקב"ה**, לא נעלמו מעיני המהרש"א דברי חז"ל במדרשים (רבה שיר השירים פרשה ד' פסקה כ"ה ועוד), כי **בזכות ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים**, שלא שינו את שמם, ולא שינו את לשונם, ולא אמרו לשון הרע, והיו גדורים, וגם מה שנאמר (מכילתא בשלח פרשה ג') כי **בזכות האמונה** קרע להם את הים,

אלא שבא המהרש"א לבאר כי משה היה מתמה, כדי שהקב"ה יבוא לפרש זכותם של ישראל עוד, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם זכויות, והם זכות התורה וזכות אבות, ובכך הרבה בזכותם.

\* \* \* \* \*

## הבא נא ידך בחיקך לומר לו כי גם יראתו שבחיקו לא תצילנו

**כתיב** (שמות ד' ו'), "הבא נא ידך בחיקך, ויבא ידו בחיקו ויוצאה והנה ידו מצרעת כשלג",

**איתא בגמרא**, (עבודה זרה ב' ע"א) לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה ומניחו **בחיקו**, ואומר למי שעסק בה יבא ויטול שכרו, ע"כ,

**כתב המהרש"א** (עבודה זרה ב' ע"א מביא הקב"ה ספר תורה בחיקו), שבתחלה לא ידעו האומות כי ספר תורת משה הוא **בחיקו**, אבל כל אומה סבורה כי **דתה הוא**, ולכך מתקבצים כולם, כי לפי דעת כל אומה דתה הוא אמת, עכ"ל המהרש"א,

**איתא בגמרא**, (סנהדרין ס"ג ע"ב) אליהו הצדיק היה מחזר על תפוחי רעב שבירושלים, פעם אחת מצא תינוק שהיה תפוח ומוטל באשפה, אמר לו מאיזה משפחה אתה, אמר לו ממשפחה פלונית אני, אמר לו כלום נשתייר מאותה משפחה, אמר לו לאו, חוץ ממני, אמר לו אם אני מלמדך דבר שאתה חי בו אתה למד, אמר לו הן,

**אמר לו**, אמור בכל יום שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אמר לו, הס שלא להזכיר בשם ה', שלא לימדו אביו ואמו,

**מיד הוציא יראתו מחיקו**, ומחבקה ומנשקה, עד שנבקעה כריסו, ונפלה יראתו לארץ ונפל הוא עליה, לקיים מה שנאמר, "ונתתי פגריכם על פגרי גלוליתכם", ע"כ,

**מבואר**, כי דתם ויראתם היו מניחים בחיקם,

**בכך אפשר לבאר**, למה היה הקב"ה מביא המופת לפרעה ע"י הבא נא ידך בחיקך,

**כדי לומר לפרעה**, כי גם יראתו שבחיקו, לא תוכל לסייע בידו שלא להוציא את ישראל ממצרים.

\* \* \* \* \*

## איך משה אומר אראה העודם חיים והכתוב צווח צעקתם שמעתי

**כתיב** (שמות ד' י"ח), "וילך משה וישב אל יתר חתנו ויאמר לו אלכה נא ואשובה אל אחי אשר במצרים ואראה העודם חיים", ויאמר ה' אל משה במדין לך שוב מצרים, כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך"

### איך אמר מש"ר ליתרו העודם חיים

**והלא הכתוב צווח ואומר** (שמות ג' ז'), ויאמר ה', "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים, ואת צעקתם שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את מכאביו, ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם", **א"כ איך אמר משה רבינו, ואראה העודם חיים**,

### יש לבאר ע"ד אומרז"ל ארבעה חשובים מתים

**אפשר לפרש**, עפ"י מה שפרש"י על הכתוב (שמות ד' י"ט), כי מתו כל האנשים - מי הם דתן ואבירם, חיים היו, אלא שירדו מנכסיהם **והעני חשוב כמת** (כדאיתא בגמרא נדרים ס"ד),

**וזה מה שאמר משה רבינו ליתרו**, ואראה העודם חיים, שאראה, איך אעשה כדי להחיותם שלא יהיו חשובים כמתים מהדחקות,

### ובדרך הלצה אפשר

שמשה רבינו לא רצה לספר לחמיו יתרו את כל מה שדיבר לו הקב"ה, מפני שלשווער לא צריך לספר הכל.

\* \* \* \* \*

## ביאור צחות תבונה לא ניתן בנו ואיך נלבין חטאינו

**כתיב** (שמות ה' ט"ז), "תבן אין נתן לעבדיך ולבנים אומרים לנו עשו",

**כתיב** (ישעיה ו' יי) "השמן לב העם הזה ואזניו הכבד ועיניו השע פן יראה בעיניו ובאזניו ישמע ולבבו יבין ושב ורפא לו",

**כתב רש"י**, ויבינו בלבם וישבו אלי, מבואר, שלחזור בתשובה צריך תבונה,

**כתיב** (שמות ד' כ"ה) "ותקח צפרה צר ותכרת את ערלת בנה",

**איתא בגמרא** (נדרים ל"ב ע"א), דרש רבי יהודה בר ביזנא, בשעה שנתרשל משה רבינו מן המילה, באו אף וחימה ובלעוהו ולא שיירו ממנו אלא רגליו, מיד, ותקח צפרה צור ותכרת את ערלת בנה, מיד, וירף ממנו, באותה שעה ביקש משה רבינו להורגו, וכו' ע"כ,

**מבואר**, שכאשר לקחה צפרה צר למול את בנה, מיד נשתתקו אף וחימה,

**לפי"ז יש לכווין** הא דאיתא בגמרא (מגילה י"ח ע"א), אמרי במערבא, מילה בסלע, פירוש המילה שעשתה צפרה בסלע שהוא צור, משתוקא בתרין, נשתתקו שניהם, כלומר אף וחימה, וזהו, מילה בסלע משתוקא בתרין,

\* \* \* \* \*

### בגלל והצל לא הצלת לא תראה בסר צילם מעליהם

**איתא בגמרא** (סנהדרין קי"א ע"א), (רש"י שמות ו' א') אמר לו הקדוש ברוך הוא, חבל על דאבדין ולא משתכחין, הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב בקל שדי ולא הרהרו על מדותי ולא אמרו לי מה שמך,

**ואתה אמרת** לי מה שמך בתחלה, ועכשיו אתה אומר לי **והצל לא הצלת** את עמך, **עתה תראה** אשר אעשה לפרעה, במלחמת פרעה אתה רואה, ואי אתה רואה במלחמת שלשים ואחד מלכים, את העשוי למלכי ז' אומות כשאביאם לארץ, ע"כ,

**יש לפרש**, **והצל לא הצלת**, הוא כמו **סר צלם מעליהם**, ואמר לו הקב"ה,

**עתה תראה**, כאשר אעשה לפרעה, **תראה** שאין אני מסיר צלם של בני ישראל ח"ו מעליהם,

אך כאשר אסיר צלו של מקום משבעה אומות, בשעה שיכנסו ישראל לארץ, כמ"ש (במדבר י"ד ט') **סר צלם מעליהם** וה' אתנו אל תיראום, וברש"י סר צלם. צלו של המקום סר מעליהם, שמה לא תראה שסר צילם.

\* \* \* \* \*

**כתיב** (ישעיה פרק א), "אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו", מבואר שהחזרה בתשובה הוא להלבין החטאים,

וזהו שרמז הכתוב, "תבן אין נתן לעבדיך, ולבנים אמרים לנו עשוי", אם לא ניתנה בנו תבונה, כיצד נלבין את חטאינו.

\* \* \* \* \*

### למידים מיתרו כי הנפטר מן החי יאמר לו לך לשלום

**איתא בגמרא**, (ברכות ס"ד ע"א), אמר רבי אבין הלוי, הנפטר מחברו אל יאמר לו לך בשלום, אלא לך לשלום, שהרי יתרו שאמר לו למשה (שמות ד' י"ח), "לך לשלום" עלה והצליח, דוד שאמר לו לאבשלום לך בשלום הלך ונתלה, ואמר רבי אבין הלוי הנפטר מן המת אל יאמר לו לך לשלום אלא לך בשלום שנאמר ואתה תבוא אל אבותיך בשלום, ע"כ,

#### ביאור ההבדל בין לשלום ובשלום

**אמר החכם** (קהלת פרק ז' א') "טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו", ביאור הדבר, כי האדם כל ימי חיותו מיום הולדו, צריך לעמול להשלים עצמו, וזהו לשלום,

אך כשמת והולך לבית עולמו באותה השלמה שהשלים עצמו בחייו, ואינו יכול להשלים עוד, והפירוש בשלום במה שהשלים עצמו, וזה ההבדל בין לשלום, ובשלום, ולכן הנפטר מן החי, יאמר לו לך לשלום, הנפטר מן המת יאמר לו לך בשלום,

בכך אפשר להבין למה לומדים דבר זה מיתרו דייקא, משום שיתרו שכל ימיו חיפש בחיפוש אחר חיפוש ואף ניסה בכל ע"ז שיש, עד שהגיע לאמת, וכך ביקש תמיד להשלים עצמו, ולכן ממנו יש ללמוד מהו לך לשלום, כלומר להשלים עצמך רק כשעודך חי. ולכן מיתרו למידים מהו לך לשלום,

\* \* \* \* \*

### ותקח צפרה צר מכוון למילה בסלע משתוקא בתרין

הדברים שנבראו בין השמשות הם דברים יוצאים מן הטבע ודומים לטבע,

**כי בין השמשות גם כן ספק יום הוא** (שבת לד ע"ב). **ומפני שאלו שלשה**, היו רוכבים על הטבע לגמרי, עד שהגיעו למעלה האלקית, ראוי לפי סדר הענין שיהיה החמור שלהם שמיוחד לרכיבתם אינו מסודר מן הטבע כמו שכל חמור המיוחד לאדם שהטבע סדר לו, אלא הוא מסודר לו בין השמשות, שהזמן ההוא מיוחד לדברים שהם על הטבע, כי זה ראוי לרכיבת אלו השלשה שהיו רוכבים על עולם הטבעי, ואין ראוי בריאת הזמן של ששת ימי בראשית לתת להם החמור הזה, שהיה זה כמו שאר רכיבה, אבל סדר הזמן היוצא מן הטבע נותן זה, כיון שרכיבת אלו היה להעלותם לגמרי על הטבע, ודי בזה,

**ואין הפירוש** שהחמור היה חי כל כך הרבה שנים **אלא** שבבין השמשות הושם בכח העולם להוציא רכיבה זאת אל הפועל, כי ענין רכיבה זאת היתה ענין אלקית מאוד, הוא ההעלות על העולם. וזה פירוש דברי חכמים, והוא דבר חכמה, ובספר גבורות ה' (פרק כט) שם נתבאר באריכות יותר, עיין שם,

עוד מצינו בשלוש אלה דברים שאינם בדרך הטבע

**והם דברים הנוגדים את דרך הטבע,**

**אברהם אבינו** הושלך לכבשן האש, ולא נשרף,

**משה רבינו** ראה כי הסנה איננו אוכל באש,

**ובמלך המשיח**, מצינו (סנהדרין צ"ד ע"א) כי ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח, ואיתא בגמרא (בסנהדרין ס"ג ע"ב) שביקש אביו להעבירו באש, וניצל מהאש, לפיכך עליהם נאמר שהיו רוכבים על החמור, כלומר על הטבע, שראו דברים המנוגדים לדרך הטבע, שנתגברו על דרך הטבע, עכ"ל המהר"ל.

\* \* \* \* \*

להערות הארות ולקבלת העלון ניתן לפנות

אל "מכון פאר" רחוב חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161777 נייד 0527-616166

דוא"ל y0527616166@gmail.com

## בשלשת הרוכבים על החמור שמעל הטבע מצינו דברים שמחוץ לטבע

**כתיב** (שמות ד' כ'), "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמור וישב ארצה מצרים",

**כתב רש"י**, על החמור - חמור המיוחד, הוא החמור שחבש אברהם לעקידת יצחק, והוא שעתיד מלך המשיח להגלות עליו, שנא' עני ורוכב על חמור,

**איתא בפרקי דרבי אליעזר** (פרק ל' אות י"ב), וחבש את החמור, הוא החמור שרכב עליו אברהם,

הוא החמור בן האתון שנבראת בין השמשות, שני (בראשית כ"ב ג') "וישכם אברהם בבקר ויחבוש את "חמורו", (ביאר הרד"ל ממ"ש חמורו ולא כתיב החמור דרש שהוא חמורו המיוחד לו דוקא, מימי בראשית, והביא עוד מדברי הזוה"ק בענין שהחמור נברא בביה"ש),

**הוא החמור שרכב עליו משה בבאו למצרים**, שני (שמות ד' כ'), ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכבם על החמור,

**הוא החמור שעתיד מלך המשיח לרכוב עליו**, שני (זכריה ט' ט') "גילי מאד בת ציון, הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתונות", ע"כ,

**כתב המהר"ל** (גור אריה שמות פרק ד פסוק כ') ולפיכך נברא החמור בין השמשות, ולא שהיה החמור חשוב יותר בשביל שנברא בין השמשות, כי מפני שהיתה רכיבה זאת מיוחדת, והוא רכיבה על העולם הטבע, ואלו השלשה היו רוכבים על הטבע, ובשביל זה לא היה ראוי שיהיה החמור הזה מסודר מן העולם הטבעי, שאם היה מסודר מן העולם לא היה רכיבתו על הטבע, שאין כל מי שרוכב על חמור הוא רוכב על הטבע. אבל במה שהוא מסודר מבין השמשות,

והדברים אשר נבראו בששת ימי המעשה הם דברים טבעיים, ודברים אשר נבראו בין השמשות הם דברים יוצאים קצת מן הטבע, ומכל מקום הם דומים לטבע, ולפיכך השדים נבראו בין השמשות (אבות פ"ה מ"ו) שאינם טבעיים, ואמרו רבותינו ז"ל (חגיגה ט"ז) שהם דומים למלאכי השרת ולבני אדם, וכן כל